

Regeringskansliet klimat- och  
näringslivsdepartementet

## **Remiss: Författningsförslag maa bestämmelserna i det nya luftkvalitetsdirektivet om tillgång till rättslig prövning och rätt till skadestånd samt Naturvårdsverkets delredovisning av regeringsuppdrag med förslag till genomförandet av det nya direktivet**

Umeå kommun ställer sig positiv till förslaget med det nya luftkvalitetsdirektivet och anser att en skärpning av miljökvalitetsnormerna (MKN) är ett viktigt verktyg för att förbättra folkhälsan, miljön och livsmiljön i urbana miljöer. Kommunen understryker samtidigt behovet av ett rättssäkert, proportionerligt och lokalt förankrat genomförande som ger kommunerna förutsättningar att fullgöra sina åtaganden. Umeå kommun välkomnar även att rättsliga aspekter klagas i den kompletterande promemorian, men ser utmaningar med förslagen om skadeståndsskyldighet och den vidgade talerätten. Dessa måste balanseras mot behovet av rättssäkra och effektiva styrningsformer på lokal nivå.

### **Allmänna synpunkter**

Umeå kommun delar uppfattningen att de nya reglerna kan ge betydande folkhälso- och miljövinster. För att få ett effektivt och rättvist genomförande behövs dock proportionerliga krav som tar hänsyn till olika kommuners förutsättningar, en tydlig rollfördelning mellan statliga och kommunala aktörer, samt förutsägbara och transparanta processer kopplade till fysisk planering. Som en tillväxtkommun med höga ambitioner kring förtätning, kollektivtrafik och klimatneutralitet behöver Umeå en tillämpning som är anpassad till lokal kontext.

### **Målstyrning och måluppfyllelse – kommunal och nationell nivå**

Kommunen efterlyser tydliga definitioner för hur gränsvärden ska tolkas och uppnås, en nationell strategi för hur bakgrundshalter som ozon och

partiklar ska hanteras, samt hur åtgärdsprogram på ett meningsfullt sätt kan kopplas till befintliga planeringsverktyg som översiktsplaner och trafikstrategier.

Det är av central betydelse att nationella myndigheter såsom Trafikverket, Naturvårdsverket och Boverket samverkar i utformningen av en gemensam, effektiv och tydligt förankrad effektstyrning för de nya gränsvärdena för luftkvalitet. En sådan samordning behövs för att säkerställa att kommuner som Umeå ges enhetliga förutsättningar och tydliga ramar för hur miljökvalitetsnormerna ska tolkas, genomföras och följas upp. Det möjliggör en mer förutsebar planering och underlättar att kommunala åtgärder integreras med nationella strategier inom transport, byggande och miljö, samtidigt som risken för målkonflikter minskar.

Det är av vikt att det nya luftkvalitetsregelverket harmoniserar med plan- och bygglagen (PBL), miljöbalken samt trafikstrategier, klimatmål och Agenda 2030-arbete. En ökad komplexitet utan samordning riskerar att försvåra implementering och efterlevnad.

### **Modellering och mätning**

Umeå kommun anser att ett effektivt genomförande förutsätter nationellt stöd för digital modellering av luftkvalitet och öppna data, resurser för att kunna genomföra föreslagna mått, samt samordning med befintlig miljöövervakning och kommunala GIS-system.

### **Kommunens ansvar och verktyg**

För att kommunerna ska kunna ta ansvar för måluppfyllelse i praktiken krävs statligt finansieringsstöd för de nya uppgifterna, tydlig vägledning för hur prioritering av åtgärder ska ske samt tillräcklig flexibilitet i regelverket för att möjliggöra anpassning till lokala förhållanden och planeringsprinciper.

### **Skadeståndsansvar**

Umeå kommun ser allvarligt på risken för ökad juridifiering av kommunens miljöarbete om skadeståndsansvar för måluppfyllelse i MKN införs utan tydlig ansvarsfördelning. Det finns risk för otydlighet kring ansvaret för externa faktorer som bakgrundshalter och regional påverkan, vilket i sin tur kan missgynna kommuner med ambitiösa miljöstrategier. Proportionalitet och rättssäkerhet måste vara vägledande.

### **Talerätt**

Umeå kommun är positiv till ökat rättsskydd för enskilda men efterfrågar tydliga kriterier för när en skada ska anses ha uppstått, för att inte

undergräva kommunens möjlighet till strategisk planering. Risken för överklaganden som försinkar eller förhindrar samhällsnyttiga projekt måste adresseras i utformningen av lagstiftningen.

### **Lokal kontext**

Umeå kommun har under flera år arbetat med långsiktiga satsningar på hållbar mobilitet, miljözoner och åtgärder för ren luft. Samtidigt finns flera faktorer som kommunen inte råder över, exempelvis vedeldning i omlandet och genomfartstrafik. Behovet av förtätning i kollektivtrafiknära lägen är fortsatt stort och måste kunna samexistera med regler för god luftkvalitet.

### **Slutsats**

Umeå kommun föreslår att skadeståndsansvar för offentlig aktör endast möjliggörs vid grov försummelse, att rättslig prövning alltid beaktar kommunens helhetsperspektiv och planeringsansvar, samt att talerätten för enskilda kombineras med en tröskel för faktisk skada.

Förslagen i remissen behöver vidareutvecklas för att inte urholka kommunernas planeringsmonopol, undvika ineffektiva rättsprocesser och säkerställa fortsatt lokal miljöstyrning med hög legitimitet.

Umeå kommun ställer sig positiv till förslaget i stort men betonar vikten av ett stödjande och rättvist genomförande där kommunens lokalkännedom tas tillvara och målkonflikter kan hanteras balanserat.

Hans Lindberg (S)  
Kommunstyrelsens ordförande

Elin Pietroni  
Stadsdirektör